

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU MB „SIMITRI LT“ DARBO SKELBIME TYRIMO

2022 m. gegužės 11 d. Nr. (22)SI-2)SP-29
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2022 m. balandžio 12 d. buvo gauta informacija apie tai, kad MB „Simitri Lt“ (toliau – Bendrija) socialinio tinklo *Instagram* paskyroje „simitri.lt“ „story“ formatu dalinasi informacija apie siūlomą darbą: „ieškome dviejų naujų darbuotojų Kaune: 1. Pardavėja / konsultantė; 2. Pardavėja / vadovė arba tik vadovė“. Pažymėtina, kad pareigos nurodomos tik moteriškąja gimine. Vaizdo įrašė sakoma: „ieškosime dviejų merginų naujų Kaune“. Šioje skelbiamoje informacijoje įžvelgtini lygių galimybių pažeidimų požymiai.

2022 m. balandžio 15 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierės Birutės Sabatauskaitės (toliau – lygių galimybių kontrolierė) sprendimu Nr. (22)SI-2 Tarnyboje pradėtas tyrimas dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio pažeidimo.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2022 m. balandžio 20 d. raštu Nr. (22)SI-2)S-174 kreipėsi į Bendriją ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar į darbo skelbime siūlomas pareigas yra priimamos tik moterys; jei taip – dėl kokių priežasčių; kuo lytis susijusi su siūlomomis pareigomis; jeigu priimamos ne tik moterys, kodėl darbo skelbime (vaizdo įrašė) sakoma, kad „ieškosime merginų“; ar į siūlomas pareigas kandidatavo vyrai; jei taip – ar jiems buvo sudarytos sąlygos dalyvauti atrankoje; buvo paprašyta nurodyti kiek ir kokios lyties asmenų kandidatavo į minėtas pareigas; ar darbuotojai į siūlomas pareigas jau yra priimti; jei taip – buvo paprašyta nurodyti atrinktų darbuotojų lytis; kas ir kieno nurodymu išplatino tokią informaciją (darbo skelbimą) socialinio tinklo *Instagram* paskyroje „simitri.lt“.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2022 m. balandžio 21 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrijos atstovo M. L. el. laiškas, kuriuo buvo pateikta tokia informacija: „Ši informacija paimta iš konteksto, buvo pranešta, kad Kaune atsisveikinome su buvusiomis merginomis ir ieškosime naujų (darbuotojų).“ El. laiške buvo pateiktas Bendrijos paruoštas darbo skelbimas, kuriame pareigos buvo nurodytos abejomis giminėmis, t. y., pardavėjo (-jos) / konsultanto (-ės).

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrija, per socialinio tinklo *Instagram* paskyrą „simitri.lt“ skelbdama vaizdo įrašo formatu darbo skelbimą, kuriame pareigos pateikiamos tik moteriškąja gimine ir nurodoma, kad ieškoma moterų darbuotojų, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypatingai dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, 3 politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, 3 tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės

orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju socialinio tinklo *Instagram* paskyroje „simitri.lt“ „story“ formatu 2022 m. balandžio 12 d. buvo paskelbtas vaizdo įrašas, ant kurio tekstu buvo parašyta „ieškome dviejų naujų darbuotojų Kaune: 1. Pardavėja / konsultantė; 2. Pardavėja / vadovė arba tik vadovė“ (pareigos nurodomos tik moteriškąja gimine). Vaizdo įrašė sakoma: „ieškosime dviejų merginų naujų Kaune“. Bendrija nurodė, kad informacija buvo paimta iš konteksto, o vaizdo įrašė buvo pranešta, kad Kaune buvo atsisveikinta su buvusiomis darbuotojomis ir planuojama ieškoti naujų darbuotojų. Bendrijos pateiktame oficialiame darbo skelbime pareigos nurodytos abejomis giminėmis – „pardavėjo (-jos) / konsultanto (-ės).“

Pažymėtina, kad pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatas skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminių padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Pabrėžtina, kad remiantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai turi būti reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais. Primintina, kad Tarnyba skatina darbdavius darbo skelbimuose pareigas pateikti abejų giminių formomis¹.

Atsižvelgiant į šį teisinį reglamentavimą, konstatuotina, kad darbo skelbime pareigų nurodymas tik moteriškąja gimine yra laikytinas pirmenybės suteikimu vienai iš lyčių (šiuo atveju moterims).

Atkreiptinas dėmesys, kad socialinio tinklo *Instagram* paskyroje „simitri.lt“ skelbiama informacija apie ieškomus naujus darbuotojus yra laikytina darbo skelbimu – šioje informacijoje nurodomos pareigybės, kurioms ieškomi darbuotojai, taip pat žodžiu vaizdo įrašė pasakoma „ieškosime dviejų merginų naujų Kaune“. Taip pat, Instagram story yra užrašas „SKELBIMAS“, o vėliau pasakius „ieškosime dviejų merginų naujų Kaune“, pasirodo užrašas „IEŠKOME DVIEJŲ

¹ https://lygybe.lt/data/public/uploads/2018/01/atmintine_darbdaviams.pdf

NAUJŲ DARBUOTOJŲ KAUNE: 1. PARDAVĖJA KONSULTANTĖ 2. PARDAVĖJA / VADOVĖ ARBA TIK VADOVĖ.“ Įprastas darbo ieškantis asmuo suprastų tokią informaciją kaip darbo skelbimą.

Vertinant darbo skelbime pateiktą informaciją, darytina išvada, kad pareigos nurodomos tik moteriškąja gimine ir vaizdo įrašė netgi tiesiogiai pasakoma, kad bus ieškoma dviejų merginų. Konstatuotina, kad tokiu darbo skelbimu yra akivaizdžiai suteikiama pirmenybė vienai iš lyčių (šiuo atveju moterims). Asmenys (šiuo atveju vyrai) tokiu būdu yra tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu ir atgrasomi kreiptis dėl siūlomo darbo.

Pabrėžtina, kad remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punkto nuostatomis moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriai asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra tinkamas (proporcingas).

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatas teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjamu atveju nėra įžvelgtinos priežastis, dėl ko siūlomas pareigas galėtų atlikti tik moterys. Be to, Bendrija pati nurodė, kad oficialaus darbo skelbimo tekstas yra kitoks – pareigos nurodomos abejomis giminėmis. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad šiuo atveju Moterų ir vyrų lygių įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodyta išimtis nėra aktuali.

Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju Bendrija, socialiniame tinkle *Instagram* paskyroje „simitri.lt“ skelbdama darbo skelbimą, kuriame pareigos nurodomos tik moteriškąja gimine, taip pat vaizdo įrašė žodžiu nurodydami, kad ieškomos moterys, pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių straipsnyje numatytas pareigas, t. y., tiesiogiai diskriminavo vyrus ir taip pažeidė moterų ir vyrų lygias teises.

Bendrijai rekomenduotina tinkamai informuoti savo darbuotojus, atsakingus už informacijos socialiniuose tinkluose kūrimą ir talpinimą, apie lygių galimybių užtikrinimą įtvirtinančius teisės aktus, reglamentuojančius darbo skelbimų ir priėmimo į darbo tvarką.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi, Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Bendriją dėl Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnyje numatytų pareigų pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Bendriją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė